

**Előterjesztés
a Kari Tanács 2023. október 25-i ülésére**

Javaslat a Gyógyszeres Adherencia nem önálló Kutatócsoport létrehozására

Tisztelt Kari Tanács!

A klinikai vizsgálatokban, kontrollált körülmények között elért gyógyszer hatásosság gyakran meghaladja az adott terápiának a valós életben mérhető hatékonyságát.¹ A fenti különbség leginkább a csökkent gyógyszeres terápiához tartozó, a non-adherenciára vezethető vissza. Amíg vizsgálati körülmények között a betegeknek átlagosan 12% nem szedi az előírtaknak megfelelően a vizsgálati készítményt, addig a klinikai gyakorlatban a krónikus betegeknek közel fele nem tartja be a javasolt gyógyszeres kezelést.²³ A gyógyszeres non-adherencia népegészségügyi terhe jelentős. Az Európai Unió országaiiban a csökkent gyógyszeres adherencia éves szinten nagyságrendileg €80-125 milliárd többletköltséget és közel 200,000 fő halálát okozza.⁴

A gyógyszeres non-adherencia problémáját i.e. 4. században Hippocrates írta le először. Azóta az adherencia kutatás egy komplex tudományterületté nőtte ki magát a gyógyszeres tudományok között (1. Ábra), melynek hatására az elmúlt években több európai egyetemen is kialakítottak specifikusan, a gyógyszeres adherenciával foglalkozó kutatóközpontokat.⁵ Elsőként 2018-ban a hollandiai Groningen Egyetemen alakították meg a "Medication Adherence Expertise Centre of the Northern Netherlands (MAECON)"⁶ központot, majd 2020-ban a lengyel Lodzi Orvosi Egyetemen a "Medication Adherence Research Centre (MARC)"⁷ intézetet. Jelenleg a "European Network to Advance Best practices & technology on medication adherence (ENABLE) COST Action" kutatási projektben 40 ország adherencia kutatóinak együttműködésével elindult kezdeményezés hatására Európa-szerte további gyógyszeres adherencia kutatóközpontokat terveznek létrehozni, melyek egy jövőbeni nemzetközi adherencia kutatóhálózat alapját képeznék. Ezen hálózatszerű struktúrális keretrendszerének kialakítása folyamatban van. Az ENABLE kutatási projekt munkájában az Egészségügyi Technológiaértékelési és Farmakoökonómiai Kutatóközpont munkatársai aktívan részt vesznek (vezetőségi tagként és kutatóként). A jelenlegi nemzetközi trendek jó lehetőséget kínálnak a Pécsi Tudományegyetemnek, hogy Magyarországon az egyetemek közül elsőként hozzon létre Gyógyszeres Adherencia Kutatócsoportot. Elősegítve ezzel, hogy a kutatásokban és az ezekre épülő szolgáltatásokban a gyógyszeres adherencia tudományterülete szakmailag magasabb szinten jelenjen meg az Egyetemen.

¹ Ágh T, Mészáros A. Terápiás compliance és perzisztencia a krónikus obstruktív tüdőbetegség gyógyszeres kezelésében. Orv Hetil. 2009;150(32):1497-502.

² Eliasson L, Clifford S, Mulick A, Jackson C, Vrijens B. How the EMERGE guideline on medication adherence can improve the quality of clinical trials. Br J Clin Pharmacol. 2020;86(4):687-697.

³ World Health Organization. Adherence to Long-Term Therapies: Evidence for Action. Geneva: World Health Organization. 2003.

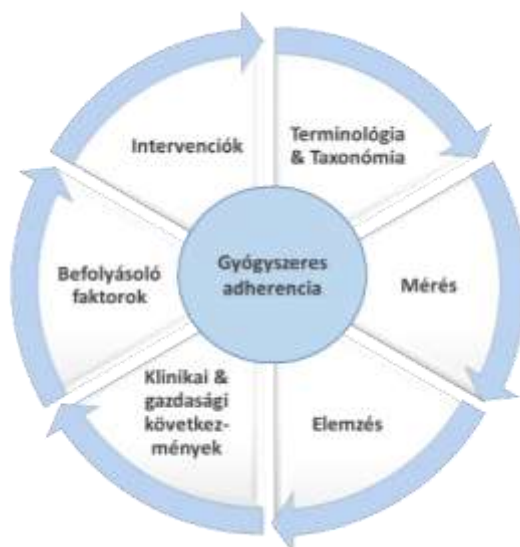
⁴ European Commission/MEDI-VOICE. MEDI-VOICE Report Summary. Project ID: 17893. European Union/European Commission, 2011.

⁵ Kardas P, Dima AL, Potočnjak I, Wettermark B, Ágh T. Editorial: Recent advances in attempts to improve medication adherence-from basic research to clinical practice. Front Pharmacol. 2023;14:1144662.

⁶ <https://umcgresearch.org/w/maecon>

⁷ <https://www.zmr.lodz.pl/index.php/en/marc/>

1. Ábra. A gyógyszeres adherencia, mint tudományterület

A gyógyszeres adherencia problémája jelentős kihívást jelent az egészségügyi ellátás számos területén, ezért a hatékony, adherenciát javító megoldások kidolgozása szükségessé teszi több szakterület együttes részvételét a kutatásban. Ezt felismerve, az Egészségügyi Technológiaértékelési és Farmakoökonómiai Kutatóközponton belül megalakuló Gyógyszeres Adherencia Kutatócsoportnak rövid távú, egy éven belüli célja, hogy a Pécsi Tudományegyetem különböző intézeteinek munkatársaival együttműködve egy széleskörű, multidiszciplináris kutatóhálózatot építsen ki a gyógyszeres adherencia területén. Ugyanakkor egy ilyen együttműködési hálózat, meghaladva egy kutatócsoport kereteit, lehetővé tenné egy "Gyógyszeres Adherencia Kiválósági Központ" ("Medication Adherence Center of Excellence") megalakítását a Pécsi Tudományegyetemen.

A Gyógyszeres Adherencia Kiválósági Központ struktúráját a hollandiai Groningen Egyetem MAECON központjának szervezeti felépítéséhez hasonlóan tervezzük kialakítani: a multidiszciplináris kutatócsoport munkáját egy az Egyetem különböző intézetvezetőiből álló tudományos csoport (steering committee) felügyelné. A Kutatócsoportnak további célja a Gyógyszeres Adherencia Kiválósági Központ szakmai programjának kidolgozása 5 fő tevékenységi kör mentén: kutatás, oktatás, klinikai gyakorlat, érdekképviselés, és kollaboráció más európai kiválósági központokkal. A Kiválósági Központ szakmai programjának külső validálására a hollandiai Groningen Egyetem MAECON és a lengyel Lodzi Orvosi Egyetem MARC intézeteinek vezetőit tervezzük felkérni, ezzel is erősítve a megalakuló Központ és ezáltal az Egyetem pozícióját mind a hazai, mind a nemzetközi kutatási versenyben.

A Gyógyszeres Adherencia nem önálló Kutatócsoport humán erőforrását az Egészségügyi Technológiaértékelési és Farmakoökonómiai Kutatóközpont jelenleg is több, a gyógyszeres adherenciát vizsgáló kutatásban (pl., Innohealth Datalake adatbázis elemzések) résztvevő munkatársa biztosítaná. Kutatóink az elmúlt években számos tudományos közleményt publikáltak gyógyszeres adherencia témában (2021-2023 között 6 közlemény, lásd melléklet). Továbbá, 2023-ban a Lodzi Orvosi Egyetem Medication Adherence Research Centre (MARC) intézetével közösen Kutatóközpontunk elnyerte a Gatekeeper Twinning pályázati program támogatását egy gyógyszeres adherenciát javító mobil applikáció hazai adaptálására.

A Gyógyszeres Adherencia nem önálló Kutatócsoport javasolt feladatai:

- Multidiszciplináris kutatóhálózat kiépítése a Pécsi Tudományegyetemen a gyógyszeres adherencia területén
- A Gyógyszeres Adherencia Kiválósági Központ szakmai programjának kidolgozása
- A Gyógyszeres Adherencia Kiválósági Központ megalakításáig segíti az Egyetemen zajló gyógyszeres adherenciával kapcsolatos kutatásokat:
 - Módszertani fejlesztéssel, adatelemzéssel segíti a valós környezetben gyűjtött gyógyszerfelírási és receptkiváltási adatok elemzését
 - Valós környezetben gyűjtött egészségügyi adatokon végzett adatelemzéssel vizsgálja a gyógyszeres non-adherencia klinikai és gazdasági következményeit
 - Módszertani fejlesztésekkel támogatja az Egyetemen folyó humán klinikai vizsgálatokban a gyógyszeres adherencia optimalizálását
 - Gyógyszeres adherencia fókuszú egészség-gazdaságtani elemzéseket készít, módszertani fejlesztést végez

Megítélésünk szerint a Gyógyszeres Adherencia nem önálló Kutatócsoport formalizált megalakítása növelné a Kar presztízsét és a jövőbeni Gyógyszeres Adherencia Kiválósági Központ hozzájárulhatna a Pécsi Tudományegyetem hazai és nemzetközi versenyképességének javításához.

Tisztelettel kérem a Kari Tanácsot, hogy támogassa a Gyógyszeres Adherencia nem önálló Kutatócsoport létrehozását a Gyógyszerésztudományi Kar Egészségügyi Technológiaértékelési és Farmakoökonómiai Kutatóközpont keretein belül.

Pécs, 2023. október 9.

Dr. Zemplényi Antal
kutatóközpont vezető

Határozati javaslat

.../2023. (10.25.) számú határozat:

A Gyógyszerésztudományi Kar Tanácsa egyhangúlag támogatja a Gyógyszeres Adherencia nem önálló Kutatócsoport létrehozását az Egészségügyi Technológiaértékelési és Farmakoökonómiai Kutatóközpont keretein belül.

Melléklet

A 2021-2023 között adherencia témában, az Egészségügyi Technológiaértékelési és Farmakoökonómiai Kutatóközpont munkatársainak társszerzőségével publikált tudományos közlemények listája

1. **Ágh T**, van Boven JF, Kardas P. (2023) Europe's cost of living crisis jeopardises medication adherence. *BMJ*. 380:747. (Opinion; IF₂₀₂₁: 96.22; D1)
2. Kardas P, **Ágh T**, Dima A, Goetzinger c, Potocnjak I, Wettermark B, van Boven JFM. (2023) Half a century of fragmented research on deviations from advised therapies: Is this a good time to call for multidisciplinary medication adherence research centres of excellence? *Pharmaceutics*. 15:933. (Perspective; IF₂₀₂₁: 6.525; Q1)
3. Kardas P, Dima A, Potocnjak I, Wettermark B, **Ágh T**. (2023) Editorial: Recent Advances in Attempts to Improve Medication Adherence – from basic research to clinical practice. *Frontiers in Pharmacology*. 14:1144662. (Editorial; IF₂₀₂₁: 5.988; Q1)
4. Kardas P, Bago M, Barnestein-Fonseca P, Garuoliene K, Granas AG, Gregorio J, Hadžiabdić MO, Kostalova B, Leiva-Fernandez F, Lewek P, Mala-Ladova K, Schneider MP, van Boven JFM, Volmer D, Ziampara I, **Ágh T**. (2022) Reimbursed medication adherence enhancing interventions in 12 European countries: current state of the art and future challenges. *Frontiers in Pharmacology*. 13:944829. (Review; IF₂₀₂₁: 5.988; Q1)
5. **Ágh T**, Hadžiabdić MO, Garuoliene K, Granas AG, Aarnio E, Menditto E, Gregório J, Barnestein-Fonseca P, Mevsim V, Kardas P, European Network to Advance Best practices & technoLogY on medication adherence (ENABLE) collaborators. (2022) Reimbursed medication adherence enhancing interventions in European countries: Results of the EUREcA study. *Frontiers in Pharmacology*. 13:892240. (Original research; IF₂₀₂₁: 5.988; Q1)
6. Inotai A, **Ágh T**, Maris R, **Erdősi D**, **Kovács S**, Kaló Z, Senkus E. (2021) Systematic review of real-world studies evaluating the impact of medication non-adherence to endocrine therapies on hard clinical endpoints in patients with non-metastatic breast cancer. *Cancer Treatment Reviews*. 100:102264. (Review; IF₂₀₂₁: 13.608; D1)